



Meghan

Daum

NEVYSLOVITELNÉ  
A INÉ KONVERZAČNÉ TÉMY





NEVYSLOVITELNÉ  
A INÉ KONVERZAČNÉ TÉMY



NEVYSLOVITELNÉ  
A INÉ KONVERZAČNÉ TÉMY

Meghan Daum



MEGHAN DAUM

NEVYSLOVITELNÉ  
A INÉ KONVERZAČNÉ TÉMY

z angličtiny preložila  
Aňa Ostrihoňová



INAQUE  
2017

Ďakujeme, že ste si kúpili túto knižku, lebo myšlienky ožívajú  
vtedy, keď ich čítame.

Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj vďaka  
nášmu spojeniu s 582 s. r. o.

**582**  
s. r. o.

Copyright © 2014 by Meghan Daum

All rights reserved

Translation © Aňa Ostrihoňová 2017

Redakcia a korektúry Martina Kubealaková

Obálka © Barbora Šajgalíková

Foto na obálke Radu Bercan (photocase.de)

Slovak edition © Inaque 2017

ISBN 978-80-89737-64-2

ISBN E-BOOK 978-80-89737-65-9

# OBSAH

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Úvod                          | 9   |
| Matkovražda                   | 13  |
| Najlepší zo všetkých zážitkov | 41  |
| Už to nie je to, čo bývalo    | 63  |
| Čestná lesba                  | 77  |
| Životamenička                 | 95  |
| Problém s Joni Mitchellovou   | 123 |
| Psia výnimka                  | 137 |
| Prečo nie som gastromaniačka  | 149 |
| Neviditeľné mesto             | 163 |
| Denník z kómy                 | 177 |



## ÚVOD

Už viac ako dvadsať rokov považujem písanie osobných esejí za trochu zvláštne. Stále mám zmiešané pocity a neviem, čo si o celom tomto autobiografickom žánri myslieť. Písanie o sebe poskytuje v niektorých ohľadoch veľké výhody. Ušetním peniaze a čas za cestovanie a výskum a navyše sa nemusím báť ani možných žalôb (nemôžem zažalovať samú seba za nactiutfrhanie, hoci som si párkrát pomyslela, že by som mohla na seba na nejakom večierku vybehnúť so slovami: „To čo si dovoľuješ? Povedať niečo také?“ a chrstnúť si víno do tváre). Niekedy však mám aj pocit, že je to neoriginálne. Všetci máme v sebe pár dobrých príbehov, ale myslím si, že v tých najlepších je rozprávač skôr okrajovou postavou než hviezdou večera. Tie najlepšie príbehy prichádzajú zvonka a z pozorného počúvania, odolávania predsudkom sa zrodia príbehy, ktoré dokážu všetko, čo od príbehov chceme a na čo ich potrebujeme – ukážu nový pohľad, zlomia srdce, otvoria myseľ, či ju dokonca aj zmenia.

Príbehov z vonkajšieho sveta som už tiež popísala dosť. Takmer desať rokov pracujem ako komentátorka v novinách a píšem o témach od domácej politiky cez sexuálnu politiku až po kultúrny význam americkej pošty. Do časopisov som prispievala reportážami o manželkách vojakov, ktoré sa starajú o veteránov s poranením lebky, a o študentoch, čo trávajú jarne prázdniny bakchanáliami v Cancúne. Písala som profilové články o známych osobnostiach, o ktorých som dovtedy nikdy nepočula. Pred rokmi som tvorila obsah webovej stránky pre dámske hygienické potreby. V rámci toho som napríklad telefonovala úspešným manažérkam s požiadavkou, či by boli ochotné objaviť sa na stránke v rubrike „Žena mesiaca“. Nemohla som im ponúknuť žiadnu finančnú kompenzáciu, hoci sa ma jedna z nich opýtala, či by za odmenu nemohla dostať nejaké dámske hygienické potreby – bohužiaľ, nemohla.

Hoci mám k čerpaniu príbehov z vlastného života takýto zvláštny postoj, veľmi dlho bez vykrádania svojej existencie nevydržím. Koniec koncov, texty, ku ktorým sa vraciam, texty, čo, ako sa zdá, pritiahli najväčšiu pozornosť a vyvolali množstvo silných reakcií, sú textami, v ktorých sa „vonkajší svet“ spája s osobou rozprávačky. A táto kniha je testamentom tohto spojenia. Všetky eseje som napísala v priebehu uplynulých pár rokov, neplánovala som ich uverejniť v novinách ani v časopisoch. Mali sa objaviť v tomto poradí v jednej knihe. Nepublikovala som ich skôr, dokonca ani v „pozmenenej podobe“, čo je výraz, ktorý sa často používa pri skrátených alebo prepracovaných verziách starších textov. Skrátka, objavujú sa tu prvýkrát.

Väčšinu času, čo som na knihe pracovala, som na otázky, o čom píšem, odpovedala, že o sentimentálnosti. Dodala som, že ide o eseje na rôzne témy, že sú o smrti, psoch, deťoch, absencii detí, Joni Mitchellovej, eintopfe s hubovým krémom a tak ďalej – ale dúfam, že spoločne v jednej knihe prispajú do diskusie o tom, ako množstvo ľudských skúseností prichádza s predpripravenými, predpísanými emocionálnymi reakciami. Chcela som zistiť, prečo sa tak často cítime previnilo, či dokonca zahanbene, keď veľké (a niekedy aj malé) udalosti vo svojom živote neprežívame tak, ako „by sme ich prežívať mali“. Chcela som preskúmať fenomén toho, ako množstvo aspektov súčasného amerického života, ako všetky tieto udalosti – miesto, kde žijeme; koho milujeme; kedy alebo či vôbec sa rozhodneme usadiť s partnerom či partnerkou; čo jeme; prečo sa nám páči práve toto konkrétne umenie, hudba a literatúra; ako čakáme, že umrieme, a čo od umierania očakávame – dostávame na tanieri v balení psychologicky naformulovaných zjednodušení. Napriek tomu, že máme plné ústa rečí o tom, ako chceme „byť autentickí“, sme stále kultúrou, ktorej väčšinový diskurz sa zakladá na kliše a frázach. Hovorí nám – a my zas hovoríme iným –, že choroba a utrpenie nie sú odporne nespravodlivé, ale že ide o cestu nádeje. Keď nachádzame sklamanie v situáciách, ktoré mali byť radostné, znamená to, že máme iné priority, rovnako ako aj nedostatočne zdravý pohľad

na vec. Zbožňujeme príbehy o spasení a kúsok dobra v zlom. Veríme, že prekonáme nepriazeň, zabudneme na minulosť pri prežívaní každodenných zázrakov. Zbožňujeme predstavu, že všetko sa deje z nejakého dôvodu. Keď nám niekto naznačí, že život je dosť náhodný alebo že utrpenie nie je vždy transcendentným, nielenže tohto človeka obviníme z nezdvorilosti, ale poľutujeme ho za to, že svet vidí negatívne. Odmietnuť sentimentálnosť, hoci ju čo i len spochybniť, nie je len necivilizované, v skutočnosti je to neamerické.

Ako som písala knihu, začala som si postupne uvedomovať, že sentimentálnosť a s ňou súvisiaca nespokojnosť je jej témou len čiastočne. Hlavná téma, ak teda môžem tento výraz použiť, ktorá texty v tejto knihe spája, je oveľa jednoduchšia. Ide o to, že niektoré z najpálčivejších životných problémov sa považujú za nevhodné pre rozhovory na verejnosti a dokonca aj v súkromí. Táto kniha je o nevysloviteľných myšlienkach, ktoré mnohým z nás víria hlavou – že možno dostatočne nemilujeme svojich rodičov, že „životné radosti“ niekedy prežívame ako tú najväčšiu kalváriu –, no môžeme o nich rozprávať len v kódovanom jazyku, ak vôbec. Je o nevysloviteľných skutkoch, ktoré nás neučia jednoduché veci, a preto ich radšej vždy vytlačíme z dohľadu. Na niektorých miestach je táto kniha doslova o neschopnosti prehovoriť. Je o tom, čo sa stane, keď vás slová opustia.

Opisujem tu aj svoje nie veľmi lichotivé správanie a odhaľujem pár zákutí vlastného vnútra, ktoré možno niektorí čitatelia vyhodnotia ako skľučujúce, či dokonca desivé. Je to v poriadku. Nespravila by som to inak. V skutočnosti mám také tušenie, že som napísala knihu, ktorú si buď obľúbite, alebo znenávidíte. Naozaj by ma potešilo, keby bola až do takejto miery kontroverzná. Študentom a študentkám zvyknem na hodinách hovoriť, že ich texty sa nebudú nikomu páčiť, ak ich zároveň nebude niekto aj neznášať. Vždy sú zarazení, ak nie rovno vystrašení, akoby som im povedala, že nikdy nestretnú svoju spriaznenú dušu, ak si z niekoho iného neurobia úhlavného nepriateľa. A potom sa zrazu „zlomia“ a začnú mi nosiť poviedky o istých telesných funkciách nižšieho tráviaceho traktu. Našťastie, tieto typy prác sa neznámujú.

V dávnom roku 2001 som vydala zbierku esejí s názvom *Moja premárená mladosť*. V úvode som čitateľom a čitateľkám pripomínala, že im nepredkladám žiadne spovede, keďže čerpám „nielen z vlastného života, ale aj množstva iného materiálu“. A to isté platí aj o tejto knihe. Nepotrebujem zdôrazňovať, že tieto texty možno zaradiť okrem kategórie „autorka sa díva do zrkadla“ aj do rôznych iných (a len pre istotu uvádzam, že tu nefigurujú žiadne príbehy o hornom či dolnom tráviacom trakte). No stále mám potrebu zopakovať, že napriek všetkej úprimnosti nejde o žiadne vyznania či spovede. Ani zďaleka. Ide o príbehy ilustrujúce nejaké myšlienky. Starostlivo som sa ich snažila vybrať a usporiadať tak, aby na seba nadväzovali a stáli za čas, ktorý treba na ich prečítanie. A aj keď niektoré detaily môžu byť dosť šokujúce a tak naznačovať, že si tu vylievam srdce, môžem vás ubezpečiť, že za každým takýmto detailom stojí stovka vynechaných podrobností.

A keď sme už pri vynechávaní, väčšine ľudí, o ktorých tu píšem, som zmenila mená. Ide v prvom rade o zachovanie súkromia, hoci si myslím, že množstvo z nich by to zvládlo aj pod pravou identitou (dokonca by boli radšej, keby som ju uviedla). Známe osobnosti sa tu objavujú pod svojimi pravými menami, pretože je trochu zbytočné snažiť sa ukryť Nicole Kidmanovú pod meno nejakej Jane. Nejde o žiadne reportáže. Príbehy rozprávam z pamäti. Nesnažila som sa doslovne zreprodukovať rozhovory, hoci som sa ovládla a nepodľahla pokušeniu prepísať ich tak, aby boli jednoduchšie alebo svižnejšie. Keby som to spravila, texty by boli komplikovanejšie a zároveň by som sa spreneverila úlohe, ktorú plnia, a tou je preskúmať napätie medzi prvotnou reakciou a spoločenským dekorom. Táto kniha je aj o tom, ako si životy zamotávame. A tak vám to podávam tak priamo, ako dokážem.

## MATKOVRAŽDA

Ludia, čo tam neboli, radi hovoria, že moja matka umrela doma v kruhu milujúcej rodiny. V podstate je to pravda, hoci som pri nej bola len s bratom, ktorý sa díval na facebook a ja som si čítala profil Hillary Clintonovej v časopise *Vogue* z decembra 2009. Pár hodín predtým nám ošetrovateľka z hospicu pri odchode povedala, že čas sa „blíži“. Matka dýchala pomaly a nepravidelne, čo je známkou nevyhnutného konca. Bolo zvláštne, že som si to nevšimla napriek tomu, že jej dych som počúvala niekoľko uplynulých týždňov (pred mesiacmi, keď jej oficiálne oznámili rozsudok smrti, ale bola ešte pri sile, mi len tak medzi rečou spomenula, že si zmeny v dýchaní uvedomuje a mala by som sa pripraviť na to, že kedykoľvek vojdem do izby, môže byť mŕtva), ale zjavne to prišlo až teraz. Keď som dočítala tretí odsek na druhej strane článku o Hillary Clintonovej (zostalo mi to vypálené na sietnici; stále vidím odsadené slová, po ktorých som prechádzala očami; stále vidím fotku od Annie Leibovitzovej na predchádzajúcej strane), začula som prudký výdych. A potom už nič.

„Mami?“ vykrikla som.

Môj brat sa postavil z gauča a urobil to isté.

Potom som sa opýtala: „Je to toto?“

Bolo to to. Zrazu som si uvedomila, že si nie som celkom istá, ako zistím, že niekto umrel – vôbec mi nenapadlo, že ak niekto nedýcha, je to najistejšie znamenie –, a tak som jej zdvihla ruku. Farba pokožky sa menila z červenej na fialovú a modrú. Písalo sa o tom v knižkách o smrti ako *Posledný dar*, *K uvedomeniu si smrti*, *Potreby umierajúceho*, ktoré som v uplynulých mesiacoch prečítala. Proces umierania sa v nich z medicínskeho hľadiska opisoval veľmi presne, ale v niektorých z nich sa zdôrazňovalo, ako na podobločnicu vo chvíli smrti priletí vtáček, ako v poslednej chvíli umierajúci otvorí oči a zmieri sa so

svetom alebo povie niečo hlboké. K takémuto typu rodín sme však nepatrili, a tak som si takéto očakávania ani nepestovala. Trochu som sa bála, že keď mama naozaj umrie, zasiahne ma to viac, ako som očakávala, odpadnem alebo sa nebudem môcť nadýchnuť, alebo sa konečne rozplačem a vylejú sa zo mňa všetky slzy, čo dovtedy neprichádzali. Myslela som si, že za netrpezlivosť v posledných trýznivých štádiách jej choroby ma stihne zaslúžený trest v podobe ľstivej, zarážajúcej úzkosti. Možno budem nadávať bohom, ľutovať všetko, čo zostalo nevy povedané, vytiahnem z jej skrine kus oblečenia a priviniem si ho, celú ju pojmem. Ale nič také sa nestalo. Uľavilo sa mi tak, ako som čakala, že sa mi uľaví. Počas dvoch hodín, kým sme čakali na ďalšieho zamestnanca hospicu s poslednými formulármi, a aj na ľudí z pohrebnej služby, ktorí ju neskôr odviezli, som ju za ruku chytila ešte niekoľkokrát. Nie preto, žeby som to nejako potrebovala, ale aby som sa ubezpečila, že nenahmatám pulz. Rozhodla sa pre kremáciu, ale raz mi povedala, že má strach, že zhorí zaživa.

Žene, ktorá k nám posledné dva mesiace matkinej choroby chodievala, sme museli byť odporní. Asi týždeň predtým, ako mama umrela, sme rovno pred ňou začali s bratom baliť veci v byte. Viem, že to znie bizarne, ale vyhádzali sme sa zo všetkých peňazí a museli sme robiť, čo sa dalo, aby sme straty aspoň trochu znížili. Bol koniec decembra a mame prvého januára končila nájomná zmluva. Ak by zomrela predtým a byt by sme nestihli vypratať, museli by sme zmluvu predĺžiť a zaplatiť vysoké nájomné na ďalší mesiac, potom by sme predĺženú zmluvu museli ukončiť predčasne, a tak by sme prišli o dosť veľkú zálohu. Mama nebola pri vedomí, takže to, či sme to robili „pred ňou“, je vecou pohľadu, ale jej nemocničná posťeľ bola v obývačke a museli sme za ňu preliezť, aby sme po vyberali knihy z políc. Mala sadu stolových lúč od dizajnéra Georgea Kovacs, ktoré sa mi veľmi páčili, a vždy, keď sa na ne teraz pozriem u seba doma, v o tri časové pásma vzdialenej obývačke, ktorú nikdy nevidela, spomeniem si, ako som sa musela natiahnuť ponad jej chradnúce telo, aby som ich odpojila zo zásuvky, potom ich zabalila do pôvodných krabíc, čo

som našla v šatníku za kabátmi, zanesla ich do UPS a poslala si ich do Kalifornie.

„Raz začať musíte,“ skonštatovala Vera, ktorú sme si najali. Som si takmer istá, že to povedala, pretože netušila, čo nám má na to povedať, ale cítila nejakú povinnosť odobriť naše správanie, keďže sme jej dávali sedemnášť dolárov na hodinu. Vera pracovala ako profesionálna opatrovatelka umierajúcich v domácom prostredí a odporučili nám ju v hospici. Pochádzala z Trinidadu a veľa času trávila počúvaním kolied cez slúchadlá. Predpokladala som, že už zažila rôzne typy rodín a videla každý druh smútku, ale ako som sa neskôr dozvedela, starala sa len o jedného nevyliciteľne chorého pacienta v New Yorku, ktorý neumieral na rakovinu a jeho dcéra zjavne celý čas plakala a hodila sa na jeho prázdnu nemocničnú posteľ, keď ho odviezli. Naša rodina, ako by povedala moja matka, „bola niečo výrazne iné“.

Moja mama umrela deň po Vianociach. Mala šesťdesiatsedem rokov. Bývala na Manhattane, na Upper West Side, kde sa presťahovala tri roky predtým po odchode do dôchodku. Učila drámu na strednej škole a pôsobila ako režisérka v New Jersey. Prenajala si skvostne zariadený jednoizbový byt, ktorý si tak celkom nemohla dovoliť, ale verná svojej podstate sa pustila do viacerých obchodných a kreatívnych projektov a verila, že ich výsledky zmenia jej finančnú situáciu. Napríklad koučovala hercov, ktorí chodili na kastingy na Broadwayi, a chcela predajť aj hru, čo napísala (svoj prvý literárny počin) a o ktorej mi povedala, že bude veľmi úspešná, ale len ak sa dostane do správnych rúk. No v januári 2009 potom, čo sa mesiace sťažovala na bolesti v boku a lekár jej hovoril niečo o natiahnutom svalu, sa zistilo, že má rakovinu žlčníka. Znie to ako choroba, ktorú možno vylicieť odstránením žlčníka, keďže je o ňom všeobecne známe, že nie je životne dôležitým orgánom, ale vysvitlo, že nielenže ide o nesmierne ojedinelé, ale aj takmer neliečiteľné ochorenie. Niežby to lekári nechceli skúsiť.

V týždeň, keď mojej mame stanovili diagnózu, umrela vo

veku deväťdesiatjeden rokov aj jej vlastná matka. Nebolo to také katastrofálne, ako by ste si mohli myslieť. „Vlastne nič necítim,“ povedala mi mama, keď mi to oznámila. „Prišla som o ňu už dávno.“ Hovorila o demencii, ktorej moja stará mama podľahla pred niekoľkými rokmi, ale obe sme vedeli, že ju stratila ešte predtým, vlastne hneď na začiatku. Moja stará matka bola tyranská svojou detinskosťou. Bola tvrdohlavá, zameraná na seba a často zjavne zámerne pochabá. Som si celkom istá, že sa mama cítila zanedbávaná, hoci s ňou nezaobchádzala otvorene zle. Nešlo o to, že by jej neposkytla jedlo a bývanie, ale skôr o niečo, čo cíti len zanedbávané dieťa, aj to nie vždy úplne jasne. Som v pokušení napísať, že stará matka poškodila moju mamu takmer na bunkovej úrovni. Ale možno nejaké škody na sebe napáchala mama sama. Bez okolkov mi priznala, že od štrnástich rokov, až kým po škole neodišla od rodičov, doma takmer vôbec neprehovorila. Vo svete tam vonku vyhrávala klavírne súťaže, pochodovala s mažoretkami, ale v dome sa uchýlila len k občasnému zamrmlaniu. Pravdepodobne mala pocit, že jej matka ju nechce počúvať, a tak sa rozhodla radšej šetriť slovami.

Ako dieťa som k starým rodičom chodievala primerane rada; mali misky so sladkosťami a kukučkové hodiny, navyše bývali veľmi ďaleko a vídala som ich nanajvýš raz ročne. Ale čím som bola staršia a keď umrel môj starý otec a moja mama stratila poslednú zábranu, čo ju delila od nepriateľky, tým jasnejšie som vnímala patológiu, ktorá sa nad mojou starou matkou vznášala ako roj včiel. Bola zákerným dievčatkom v milom tele starej ženy; ohovárala ľudí za chrbtom, niekedy aj nahlas len chvíľu po ich odchode z miestnosti. Permanentne používala plačlivý tón, občas dokonca prešla k detskému blabotaniu. Moja matka, ktorej životnou misiou bolo pôsobiť seriózne a sofistikovane, sa pred týmto tónom sťahovala, akoby šlo o fyzické napadnutie. Často vravievala, že je presvedčená, že jej matka je „mentálne zaostalá“. Mama celý život nevnímala svoju matku ako rodiča, ale skôr ako úlomky roztriešteného granátu vo vnútri svojho tela, ako ostrú, hrdzavejúcu sutinu, ktorá jej mohla prepichnúť niektorý z orgánov, keby sa prudko pohla.

Nemusíme starú matku hneď pochovávať, povedala mama. Museli by sme zísť na juh štátu Illinois na spustnutý vidiek, odkiaľ sa stará matka takmer ani nepohla a odkiaľ mama nedokázala nadobro uniknúť, hoci odišla, keď mala dvadsaťtri rokov. Môj brat tak ako ja býval v Los Angeles, ale na rozdiel odo mňa sa nemohol uvoľniť z práce a nikto od neho nečakal, že všetko nechá tak, aby mohol ísť na pohreb starej matky. Môj otec, hoci stále súčasť rodiny v tom zmysle, že tiež býval na Manhattane a bol s mamou stále ženatý, nebol jej súčasťou natoľko, aby musel túto cestu podniknúť. Moji rodičia žili oddelene takmer dvadsať rokov, od čias, keď mama v sebe objavila divadelníčku a potenciál oslobodenej ženy, ale nikdy sa neunúvali požiadať o rozvod. My ostatní sme tam však plánovali zísť nasledujúci mesiac, keď si môj brat mohol požiadať o voľno, keď sa mama zotavila po operácii a jednej-dvoch chemoterapiách. Nakoniec to bola jej posledná cesta. Na obrade rozprávala k hŕstke osemdesiatnikov a deväťdesiatničiek o tom, ako ďaleko to z južného Illinoisu dotiahla, ale aká je rada, že mala možnosť tam vyrásť. Bola to úplná lož, pretože odkedy si pamätám, z veľkej väčšiny svojich problémov vinila tak rodné mesto, ako aj svoju matku. Rovnako nepravdivým bolo tvrdenie, ktoré moja matka predtým v meste zasiala a nechala prekvitať, konkrétne, že pomohla ku kariére slávnemu hercovi, ktorý chodil na strednú školu, kde učila. Pravda bola taká, že spomínaný herec zo školy odišiel skôr, ako nastúpila, ale spoločne s bratom sme jej priklýbovali a tvárili sa, že to naozaj dokázala.

V našej rodine sa za dobré správanie nepovažovali dobré spôsoby pri stole či vynikajúce známky v škole, dobré deti u nás museli podporovať rôzne predstavy našej mamy o sebe a o nás ostatných. Väčšinou to spočívalo v neškodných lžiach, menšom preháňaní, na ktoré sme ju neupozorňovali, aby sme nepôsobili malicherne. Alebo skôr, už sme ju na to neupozorňovali. Približne pätnásť rokov, od svojich osemnástich do tridsiatich štyroch som sa pri každom kontakte s matkou snažila nejakým spôsobom presekať cez džungľu jej netolerovateľnej afektovanosti. Napríklad sa mi zdalo, že rozpráva, akoby ju téma rozhovoru vôbec nezaujímala, a tak skôr imituje človeka, ktorého to zaujíma. Vždy som mala pocit, že jednoducho

nevie, ako *byť*. Pripomínala mi vysokoškoláčku, ktorá si stále skúša nové typy osobnosti, jeden deň je radikálna feministka a na druhý deň vymetačka večierkov, mesiac je vegánka a každému to pripomína, vráti sa z výmenného pobytu v Európe a rozpráva s cudzím prízvukom. Niežeby mama taká bola alebo niečo z toho robila. Skôr ide o to, že som ju vždy videla len ako obrys nejakej osobnosti, kresbu perom, nevymaľovanú farbami. Niekedy sa mi zdalo, že to o sebe vedela, ale nebolo v jej moci niečo s tým spraviť. Chcela byť znalkyňou sveta, expertkou. Chcela veriť tomu, že je intelektuálka. Raz som ju započula, ako nejakým takmer cudzím ľudom vraví, že je akademicčka. Neskôr, keď som sa jej na to opýtala, vysvetlila mi, že sa jej páčia univerzitné mestečky a akademické typy, a preto sa cíti byť jednou z nich. Keď som sa jej opýtala, čo si predstavuje pod slovom intelektuálka, povedala mi, že je to osoba, ktorá „si váži vzdelanie“ a radšej ako šport má čítanie.

Aký som s ňou mala problém? Prečo som to nedokázala nechať tak, zasmiať sa, pripísať to podivínstvu a nepovýšiť to na oprávnený zdroj svojho ťažko ovládnuteľného hnevu? Napríklad aj preto, že jej potreba chvály bola neukojiteľná. A približne v čase, keď sa emancipovala od svojho starého ja, keď sa z domu presťahovala do divadla strednej školy, sa táto jej potreba zdvojnásobila. Nikdy sme ju nedocenili, hovorila. Vždy sme ju ponížovali, nebrali ju vážne. A teraz, keď „sa cítila skutočne dobre“ (lepšie sa obliekala, prefarbila sa na blond, schudla, robila kariéru), sme sa z toho nedokázali tešiť. Fakt, že mala úplnú pravdu, len prilial olej do ohňa mojej zúrivosti. Nedocenili sme ju, teda určite nie dostatočne. Až krčvito po tom túžila. Vyžadovala to. Vo vypätých situáciách mi doslova prikázala, aby som ju chválila, akoby som bola dieťa, ktoré posielu upratať si izbu. „Bolo by milé, keby si aspoň raz povedala: „Mami, naozaj to robíš dobre!““ hovorila mi. „Keby si povedala: „Robíš to *veľmi* dobre!““

Keby ste sa ma opýtali, čo mame najviac vyčítam, priznám vám, že som mala naozaj problém nevnímať ju ako podvodníčku. Povedala by som vám, že jej premena približne vo veku štyridsaťpäť rokov z mierne nevkusne oblečenej, mierne deprirovanej, trochu naštvanej, ale viac-menej nenáročnej manžel-

ky, matky a občasnej učiteľky klavíra na okázalú, autoritársku, zveličujúcu divadelníčku v nej zapálila faloš, na ktorej všetky podoby som bola alergická. Mohla by som dodať, že predmetné divadlo sa nachádzalo v strednej škole, ktorú som navštevovala, na mieste, kde ma v zásade sledovala odo dňa, keď ma tam prijali, a potom si tam skúšala svoje nové ja, ktorému tam nakoniec pripravila obrovskú scénu. Mohla by som spomenúť skutočnosť, že sa veľmi zaoberala tým, čím som na strednej škole bola, pretože išlo nepochybne o zrkadlo toho, kým je ona.

Vďaka mojej vlastnej potrebe zapáčiť sa a získať uznanie bol môj život na strednej predstavením, v ktorom sa zrkadlilo predstavenie mojej matky. Keď som ju zbadala na chodbe, schytila som kamarátku za lakte a zaklonila som hlavu a rozosmiala sa, aby si myslela, že som populárna a šťastná. Keď sa mi nejaký test nepodaril, riadila som sa jej inštrukciami a nikomu som to nepovedala. A ona zatiaľ imitovala moje oblečenie, účes, vkus na šperky až do takej miery, že som si začala požičiavať jej veci (boli prehnanou verziou tých mojich; trochu prikrátke sukne, saká s obrovskými vypchávkami, visiace náušnice inšpirované Art Deco), pretože to bolo jednoduchšie, ako dať si dokopy vlastný šatník. V nasledujúcich rokoch sa moja matka stala neoficiálnou poradkyňou pre sexuálne zmätených a neplánovane tehotné dievčatá. Ale v ranej fáze jej voľnomyšlienkarstva som mávala večierku o desiatej. Bolo jej trápne, keď som si našla frajera. Bolo to predsa pod moju úroveň, nepodstatná strata času, najmä, ak sa nevenoval žiadnemu umeniu. Nechcela byť matkou, ktorej dcéra na strednej škole s niekým chodí. Mala rada, keď som ju po vyučovaní počkala, aby ma zaviezla domov, dokonca aj vtedy (možno práve vtedy), keď to znamenalo, že sa budem hodinu prechádzať okolo divadla, kým dokončí prácu.

Deti učiteľov a učiteľiek na školách, kde chodia, patria do špeciálneho klubu. Musia si vytvoriť neviditeľné opevnenie. Musia sa naučiť tváriť vážne, keď im ich spolužiaci hovoria, aký je ich rodič skvelý. Musia sa naučiť nebrať si osobne, keď ich nezavolajú na tajného jointa na zadný dvor. Nikdy som nemala pocit, že do tohto klubu patrím. Zdalo sa, že moja matka vklázla do školskej brány za mnou hneď v prvý deň. Nikdy nebolo